

Bódi Tóth Elemér

Arcunk az időben (A fantasztikum realitása)

Hölgyeim és Uraim! Valamennyiünket tisztelettel köszöntöm, külön Claire Szilard felstóművészt, a kortárs izraeli művészet jeles alakját. Jó napot Kívánok. Salom.

A művész Budapesten született. Izraelen kívül Párizsban és újabban ismét Magyarországon is dolgozik, gyakran van Úton. Vándorlása egyrészt kényszer, másrészt vállalás és adottság. Ami a kényszert illeti, ezt szelíd kelet-európai eufemizmussal úgy szoktuk mondani, hogy a történelmi helyzetből következett. Egyszerűbben szólva, a zsidóüldözések elől kellett menekülnie Magyarországról. Vállalása pedig adottság, vagyis a világ megismerésének vágyából fakad. Ezért talán nem tévedek nagyot, ha azt mondom, személyében akár a manifesztálódott vándor embert is tisztelhetjük, mint motívumot. Ennél is fontosabbnak tartom azonban azt, hogy mit tiszteljük -netalán mit szeressünk - a művészetében. Azt találok, hogy Claire Szilard egész eddigi életművében az ember van jelen, mint vándormotívum. A személyes sors a vándor ember motívum - gondolom - így függ össze az ember vándormotívumával ebben a ragyogó művészetben.

Holvan az ember?

Magam is azok közé tartozom, akik elfogadják a létezésnek azt az egyik legnagyobb paradoxonát, hogy az ember egy időben van jelen a tegnapi és a holnapban, azaz múltjával és jövőjével azonos. Hol van akkor a jelene? Egyáltalán mi az a jelenidő, az adott kor, amit a hétköznapi értelemben annyit emlegetünk, ami fölemel vagy éppen meggyötör

és megöl bennünket? Úgy gondolom, bár az egyén ideje kétségkívül kvázi-idő, tehát csak látszat, múlt és jövő közé "szorult" pillanatai azonban nagyon is valóságosak, noha egy megállapíthatatlan folyamat részei. Ily módon az ember létezésében nagyon is konkrét, habár pillanataihoz kötötten kortalan.

Ha úgy tetszik, mindez már önmagában is eléggé fantasztikus ahhoz, hogy realitásként fogadjuk el. Amit csak ezért jegyzek meg, mert például a műkritika Claire Szilard művészetével kapcsolatban is a többi között gyakran használja a fantasztikus realizmus vagy szürrealizmus fogalmát, és azt teljes joggal teszi. A művész világhírű sorozatai közé tartozik az Univerzum és Sivata. Vajon van-e totálisabb absztrakció a világmindenségnél, ami a művészetén kívül úgyszólván csak a matematika nyelvén közelíthető meg az ember számára? Mégis, nem totális realitás-e, bár a maga teljességében az ember föl nem foghatja, pedig maga is része. És vajon "ide-lenn" a szintén folyton változó, mégis - vagy éppen ezért - a maradandóságot sugalló homok és sziklasivatag nem maga a tökéletes absztrakció és vaskos realitás. A sivatag Claire Szilard számára teljesen szürrealista és fantasztikus táj, ahol a maga a föld is színes. Mindehhez jön a fény játéka. Különösen a sziklasivatagot kedveli. Nincs kolorista, aki ennél többet kívánhatna magának, vallja.

És nincs ember, aki éppen e tündöklően fölfoghatatlan tájban ne döbbenne rá a maga retentően vagy éppen fölemelően parányi voltára a tér-idő korlátai és távlatai között. Korántsem tartom véletlennek, hogy éppen a sivatagban szólott egykor az Úr.

Claire Szilard tehát absztrakt kifejezési móddal él, de a fantasztikumban mindig ott van az ember a tájba, fatörzsbe rejtett arca, keze, gesztusa. Vagyis a makrokozmoszon kívül mindig foglalkoztatja a mikrokozmosz is, az emberábrázolás, egy-egy népcsoport tipikus megjelenítése. Például hatalmas izraeli anyaga van e témakörből is, hiszen az ország maga is kicsiben az egész világ a maga emberi változatosságában. A jelen kiállításon pedig magyarországi, békési parasztok, hollóközi palócok, budapesti pályaudvarok és piacok

konkrét figurái tűnnek föl. Konkrét arcok. Ugyanakkor az ember arca, általában. Hogy aztán az akvarellekből a nagyméretű képek fatörzséibe vándoroljanak, immár az ember örök gesztusaként.

Claire Szilard festészetének alapelve tehát mindig egy kicsit fantasztikus, mindig van benne valami nem egészen reális. Akárcsak az életben. Reális elemekkel dolgozik, de végső fokon nem reális, ami létrejön. Mindig van benne valami álomszerű. De álmait is az ember álmodja. Mondhatjuk-e, hogy ez nem realitás?

Köszönöm a türelmüket. A kiállítást megnyitom.

(Elhangzott a Balassi Bálint Megyei Könyvtárban a kiállítás megnyitóján.)

